

Nr 212.

Av herr **Ohlin**, om utredning rörande reglering av arbetstiden
m. m. för ungdom i åldern 14—18 år.

Inom statliga och kommunala verk såväl som i det enskilda näringslivet användes i stor utsträckning minderårig arbetskraft. Omedelbart efter slutad skolgång vid 14—15 års åldern kommer en stor skara ungdom ut i praktisk verksamhet, i allmänhet som springpojkar och springflickor. Det måste betraktas som ett anmärkningsvärt förhållande, att för dessa stora grupper ungdomar inga som helst normer i fråga om arbetstid eller arbetsvillkor finnas uppdragna. Ingen tvekan kan råda om, att bristen på dylika normgivande regler för dessa kategorier av arbetstagare i mycket stor utsträckning resulterat i, att desamma belastas icke endast med en onormalt lång arbetstid utan ej sällan även med arbetsvillkor i övrigt, som måste betraktas som synnerligen otillfredsställande. En arbetstid med ett många gånger fysiskt krävande arbete om 10 à 11 timmar per dag och en veckolön om 18 à 20 kronor torde exempelvis ofta förekomma inom de större städerna och samhällena i vårt land.

Härtill kommer, att dessa ungdomar efter några år bliva för gamla att fortsätta med arbete av antydd karaktär. På grund av den krävande sättsättningen och den långa arbetstiden ha de ej satts i tillfälle att jämsides med anställningen lära något yrke, till vilket de kunna övergå. Undersökningar, som utförts inom Folkpartiets Ungdomsförbund, bekräfta att detta är ett mycket allvarligt problem.

För närvarande äro möjligheterna att erhålla yrkesutbildning och allmän medborgerlig utbildning efter slutad folkskola och fortsättningsskola i vårt land så begränsade, att endast en mindre del av ungdomen erhåller denna förmån. Andra olägenheter att förtiga innebär detta ett oerhört slöseri med landets mänskliga resurser, vilka erhålla sin fulla produktionsförmåga endast efter tillräcklig allmän och praktisk utbildning. I en folkpartimotion, som i dag väckes, påyrkas och motiveras närmare en undersökning rörande vägarna att åstadkomma ökade möjligheter till vidgad yrkesutbildning och medborgerlig skolning.

En förutsättning för att dessa möjligheter skola kunna av ungdomarna utnyttjas är naturligtvis, att deras arbete icke lägger hinder i vägen därför i sådana fall, då den skolmässiga utbildningen bör ske jämsides med förvärvsarbetet. För ovannämnda stora ungdomsgruppers vidkommande är emellertid, som redan påpekats, arbetstiden så lång, att utbildningsmöjligheterna bli obetydliga. Ävenledes vissa andra grupper torde ha en arbetstid av sådan längd och fördelning, att en skolmässig utbildning liksom ett mera väsentligt självstudium parallellt med arbetet endast i undantagsfall äro möjliga.

Uppenbarligen förtjänar frågan om förhållandet mellan arbetstiden för ungdomar i åldern 14—18 år och deras utbildning för en framtida livsgärning den allra allvarligaste prövning. Den förkortning av arbetstiden för en del av dessa ungdomar, som skulle inträda om det av arbetstidsutredningen angående affärs- och kontorsanställda framlagda förslaget förverkligas, vore naturligtvis ett väsentligt framsteg men löser ej problemet ens för de därav berörda ungdomarna. På förhand kan man ingalunda avvisa tanken på en begränsning av arbetstiden till ett mindre antal timmar än för äldre arbetande, t. ex. till 40 timmar per vecka, ty att uppoffra de ungas utbildningsmöjligheter för att avvinna dem några timmars extra arbete vore kortsynt. Men lika uppenbart torde vara att en sådan anordning i vissa fall skulle vålla så stora svårigheter genom återverkningar på andras arbetsförhållanden, att en dylik reform icke kan förordas innan möjligheterna att övervinna dessa utretts. Så mycket kan emellertid redan nu sägas med bestämdhet, som att starka skäl tala för en reglering av ovannämnda ungdomsgrupps arbetsförhållanden, och att en undersökning även av andra minderåriga grupperns läge ur synpunkten av utbildningsmöjligheternas utnyttjande är av behovet påkallad.

Ungdomens yrkesutbildningsproblem är emellertid ej begränsat till de två saker som ovan berörts, nämligen tillgång på institutioner för praktisk utbildning i skolor och annorstädes samt skapande av sådana arbetsförhållanden för minderåriga, att den skolmässiga utbildningen parallellt med arbetet ej förhindras. Problemet har även en tredje sida, nämligen själva *valet av yrke*. Vad skall jag bli? För hur många ungdomar i 14—18 års åldern är ej detta den stora, avgörande frågan. Hur många bekymrade tankar ägna icke föräldrarna åt spörsmålet, vilket arbete deras son eller dotter skall ägna sig åt. Vad passa de bäst för, blir då det ständigt återkommande problemet för de unga själva liksom för deras föräldrar. Icke ofta är det så lyckligt ställt att håg och fallenhet peka bestämt åt ett visst yrke. Därför blir valet av detta ofta beroende på en slump. Mången kastar sig in i ett arbete för vilket han eller hon icke passar, i varje fall alls icke så väl som för ett annat yrke. Möjligheterna att erhålla ledning vid försöken att uttröna för vilka slag av arbete man har fallenhet och vilka som alls icke passa, äro för närvarande i Sverige ganska små. Endast i ringa utsträckning utföras psykotekniska och andra prov i detta syfte. I utlandet, t. ex. i Danmark och Tyskland, bedrives denna verksamhet i vida större skala, varigenom den fått praktisk betydelse för en stor del av i varje fall städernas uppväxande ungdom. Även om arbetet på att hjälpa denna med yrkesval i viss mån ännu befinner sig på experimentstadiet, peka erfarenheterna utan tvivel på att allt gynnsammare resultat skola kunna vinnas ej blott för ungdom under 18 år utan även för något äldre åldersklasser. För vårt lands vidkommande synes tiden vara inne att göra en ingående undersökning rörande utlandets erfarenheter och deras utnyttjande hos oss. Därvid böra naturligtvis även andra möjligheter till yrkesrådgivning än de som grundas på psykotekniska experiment beaktas, framför allt i samband

med folkskolans högsta klass — såsom i den ovannämnda folkpartimotionen föreslås — men även i samband med yrkesskoleundervisningen. Därjämte böra möjligheterna att ordna en kortare tids provtjänstgöring inom vissa fack beaktas. Man bör också ihågkomma, att landsbygdens ungdom såvitt möjligt beredes samma tillgång till yrkesrådgivning som annan ungdom.

Under hänvisning till ovanstående får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning dels rörande frågan om reglering av arbetstiden och övriga arbetsförhållanden för ungdom i åldern 14—18 år, dels rörande rådgivande institutioner och andra möjligheter till hjälp vid ungdomens yrkesval.

Stockholm den 23 januari 1938.

Bertil Ohlin.